

texte utilizate pentru fiecare nivel de competență lingvistică. În final, autoarele își manifestă convingerea că practica traducerii, văzută nu numai ca un exercițiu gramatical, ci, mai ales, ca un exercițiu de confruntare culturală și lingvistică are un rol semnificativ în achiziția românei ca limbă străină.

Secțiunea dedicată *Didacticii limbii române* se încheie cu articolul lui Carmen Mîrzea, *I più recenti manuali di rumeno come lingua straniera*, care dorește să informeze publicul interesat de predarea românei ca L2 în legătură cu ultimele noutăți în materie de manuale și resurse didactice. Autoarea inventariază principalele lucrări de acest tip publicate după 2006 și oferă unele informații utile referitoare la publicul cărui i se adresează, la tipurile de exerciții și de texte incluse în paginile lor, la prezența/absența cheilor de rezolvare a exercițiilor etc. Excursul lui Carmen Mîrzea este o excelentă sursă de informare referitoare la calitatea celor mai noi materiale didactice, utilă, deopotrivă, profesorilor și cursanților implicați în procesul de predare a românei ca L2.

Așa cum reiese din toate cele anterior menționate, cel de-al XXIX-lea volum al revistei *România Orientale. La lingua rumena. Prospettive e punti di vista (Limba română. Perspective și puncte de vedere)* are un caracter eclectic, oferind o imagine panoramică asupra mai multor tipuri de fapte de limbă. Acestea sunt analizate, de cele mai multe ori, cu acribie, iar concluziile decelate pot fi considerate un pas înainte în cercetarea sincronică și/sau diacronică. Prin diversitatea temelor pe care le abordează, volumul prezintă interes pentru toți cei preocupați de studiul limbii române, indiferent de specializare: gramatică sincronică/diacronică, contacte culturale, traduceri, didactica limbii române etc.

CRISTINA BOCOȘ

Universitatea Babeș-Bolyai

Facultatea de Litere

Cluj-Napoca, str. Horea, nr. 31

cm_corches@yahoo.com

ADRIAN MURARU, WILHELM TAUWINKL (eds.), *Biblia Sacra Vulgata VII, Evangelia et Actus Apostolorum/ Evangheliile și Faptele Apostolilor*, București-Iași, Editura Humanitas–Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015, 668 p.

Vulgata: ama scientiam Scripturarum

Legitimitatea îndatoririi față de memoria noastră culturală, din paralaxa tradiției biblice românești, a determinat efortul unitar al unor specialiști pentru realizarea unui unicat editorial. Prima ediție bilingvă a textului biblic din seria *Biblia Sacra Vulgata* și prima traducere modernă a *Bibliei* latine în format academic a fost propusă sub coeditarea Editurii Humanitas din București și a Editurii Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Prezenta lucrare, însumând 668 de pagini cu varianta bilingvă a cărților biblice *Evangelia et Actus Apostolorum/Evangheliile și Faptele Apostolilor*, face parte dintr-un proiect care numără opt volume (I. *Pentateuhul*; II. *Cărțile istorice I*; III. *Cărțile istorice II*; IV. *Cărți poetice și sapiențiale*; V. *Profeții mari*; VI. *Profeții mici*; VII. *Evangheliile și Faptele Apostolilor*; VIII. *Epistolele și Apocalipsa*), constituind, spre stupefacția unor cititori, prima apariție (prin volumul VII). De ce? Voi clarifica acest aspect mai jos.

Nota introductivă propune nu doar linii generale de cercetare legate de: traducerea unor termeni, convenții grafice, abrevieri, trimeri biblice etc., ci și expune atenției cititorilor sursa din care s-au realizat traducerile (*Biblia Sacra Vulgata. Ed. quinta*, Stuttgart, 2007), împreună cu unele specificații de ordinul criticii de text. Aproximativ nouă pagini conțin *Abrevierile* unor surse și antroponime antice,

patristice și medievale sau ale textelor biblice, precum și *Acronimele* pentru diverse traduceri scripturale, texte patristice și medievale, lucrări de referință și publicații citate.

La p. 20, prin subtitlul *Incipit praefatio...* „Începe prefața...”, cititorul intră propriu-zis în scriptoriul Sfântului Ieronim, dar și în culisele colocviilor Centrului de Editare și Traducere „Traditio”, pentru a avea puse la dispoziție atât munca eruditului creștin, cât și traducerile savanților de la Iași, într-un *dyptic*on latino-român, antic și contemporan, completat de adnotările din subsolul paginilor.

Fiecare secțiune tradusă este precedată de o *Introducere* efectuată uzual de către traducător; excepția apare cu *Evanghelia după Luca*, al cărei prolog îl semnează Iuliana-Sica Șuștea. Întreaga muncă de traducere și comentare a volumului a trecut prin instrumentarul științific al unor referenți specializați în limbi și literaturi clasice, precum Fr. Băltăceanu, M. Broșteanu și I. Munteanu – personalități cunoscute publicului prin realizarea seriei *Septuaginta* sub patronajul Colegiului „Noua Europă” la Editura Polirom. Trebuie menționată și redactarea realizată cu acribie de către G.-A. Ionescu, C.-I. Mihai, Em. Grosu și C. Răchită. Subtitlurile proprii textelor biblice, precum și divizarea clasică în capitole și versete facilitează lecturarea în paralel cu cărțile oricărei ediții ale *Bibliei*.

Volumul conține – alături de traducerile în limba română – și glosele realizate la un înalt standard academic de către Wilhelm Tauwinkl (*Prefața Sfântului Ieronim la Evangheliile cu Tabelele Evangheliilor și Evanghelia după Matei*), Policarp Pârvuloiu (*Evanghelia după Marcu*), Smaranda Diana Scriitoru (*Evanghelia după Luca*), Dan Batovici (*Evanghelia după Ioan*) și Iulia Cojocariu (*Faptele Apostolilor*), un bogat *apparatus criticus* format din note exegetice (culturale, istorice, literare), teologice (citate/teze patristice, medievale, moderne și contemporane), traductologice și informații referitoare la *realia*. Aparatul critic este fundamentat pe edițiile latine ale căror variante textuale sunt frecvent citate în notele de subsol, însoțite de acronimele corespunzătoare: *VL* (*Vetus Latina*), *VgCl* (*Vulgata Sixto-Clementina*, 1592), *NVg* (*Nova Vulgata*, 1979), *Vg Blaj*. Acestea sunt raportate la edițiile critice de text grecesc, precum *The Greek New Testament* (B. & K. Aland, 1994) și *Septuaginta* (A. Rahlfs, 2006).

Finalul înglobează un *Glosar de nume proprii și termeni biblici*, precum și o *Bibliografie* care numără peste 330 de titluri, variind de la autorii antici și medievali la cei moderni și contemporani.

Secolul al II-lea se remarcă în Biserica Apuseană prin circulația unor traduceri biblice latine, proeminența revenindu-i recenziei *Vetus Latina*. Papa Damasus I l-a solicitat pe Sfântul Ieronim să revizuiască textul. Traducerea sa din limbile aramaică, ebraică și greacă a *Bibliei* latine a obținut *veto*-ul unor exegeți ca Grigore cel Mare, Cassiodor, Beda Venerabilul, Isidor din Sevilla etc. Ea este cunoscută ca *Vulgata* grație umaniștilor Erasm din Rotterdam și Jacques Lefèvre d'Étaples, termen care constituie participiul trecut de la *vulgare*: „a răspândi în popor/mulțime; a publica; a divulga; a pune în circulație”. Lucrarea sa a constituit „un text biblic în latină atât de impresionant prin erudiția și stilul lui, încât s-a bucurat mai bine de o mie de ani de un loc necontestat în centrul culturii apusene” (Diarmuid MacCulloch). Conciliul de la Trident (1546) a stabilit *Vulgata* ca ediție aprobată de biserică „spre folosință de-a lungul veacurilor”. Ieronim și-a început traducerea în latină tocmai cu evangheliile. De aici prezentul prim volum care este, în fapt, „VII”.

În spațiul românesc, *Vulgata* antrenează istorii și concepte. Traducerea ei în anii 1760–1761 prin intermediul celor șase latiniști coordonați de episcopul de la Blaj, Petru Pavel Aron (Gr. Maior, G. Cotorea, A. Rednic, S. Caliani, P. Pop, I. Săcădate) a constituit o bază reală pentru doctrina Bisericii Române Unite, dar și originea multor texte religioase românești, începând cu *Palia de la Orăștie* (1582). În anul 2005, cercetătorii Institutului de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” și ai Institutului de Istorie „G. Bariț” – ale Academiei Române din Cluj – au tipărit versiunea de la Blaj, în 5 volume, care totalizează peste 4 000 de pagini. Varianta contemporană, îngrijită de conf. univ. dr. Adrian Muraru și de conf. univ. dr. Wilhelm Tauwinkl, continuă tradiția blăjeană, preluând proiectul; manuscrisul nr. 22 de la Biblioteca Academiei din Cluj-Napoca conține textele nepublicate ale evangheliilor.

Ca o *simpla conclusio* se poate afirma că acest prim volum constituie o parte dintr-un tezaur, care acoperă un gol din literatura teologică românească. Am descoperit, totuși, câteva mici inadvertențe corectabile:

- numărul corespunzător capitolului dispus alături de titlul cărții la antetul paginii ar facilita parcurgerea mai rapidă a textului;
- trimerile la pasajele corespondente din cărțile sinoptice ar conferi cercetătorului biblic posibilitatea aplicării rapide a metodei comparației (de ex., pasajul potolirii furtunii, la Matei 8:23–27 ar implica două trimiteri marginale pentru Marcu 4:35–41 și Luca 8:22–25);
- recurgerea la lucrările altor clasici – provenind dintr-un mediu confesional distinct celui [preponderent] catolic ar aduce *mehr licht* asupra unor pasaje biblice obscure.

Formularea din titlul meu – proprie lui Ieronim – *ama scientiam Scripturarum (Epistulae, 125.11.2)* exportă în concepția traducătorului *Vulgatei un ex-horkos* („exorcism”) de impact aplicat patimilor carnale: *et carnis vitia non amabis*. Adică: „iubește cunoașterea Scripturilor și nu vei iubi păcatele trupului”. Maxima se pretează la identitatea noastră creștină, prin următoarea parafrază: „iubește Vulgata și nu vei iubi vulgaritatea”. *Vulgata: ama scientiam Scripturarum?* Da. Este meritul specialiștilor de la Centrul de Editare și Traducere „Traditio” din cadrul Departamentului de Cercetare Interdisciplinară în Științe Socio-Umane al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Așteptăm cu interes următoarele volume pentru a le prezenta publicului sub titlul-generic *ama scientiam...!*

FĂNEL ȘUTEU
Universitatea Babeș-Bolyai
Facultatea de Istorie și Filosofie
Cluj-Napoca, str. Mihail Kogălniceanu, 1
fanel.suteu@gmail.com

POMPILIU CRĂCIUNESCU, *Teze & cărți*, Brăila, Editura Istros
 a Muzeului Brăilei „Carol I”, 2017, 300 p.

Cea mai recentă carte a lui Pompiliu Crăciunescu este una inedită în peisajul editorial românesc actual. Critic și profesor la Universitatea de Vest din Timișoara, autorul își valorifică munca și vasta experiență de evaluator al cercetării academice doctorale, reunind în acest volum referate alcătuite în calitate de membru în comisii de acordare a titlului de doctor din sfera științelor umaniste (domeniile *filologie și filosofie*) sau recenzii ocazionate de publicarea unor teze de doctorat pe care le evaluase. Situându-și lucrarea în „intervalul dintre raportul academic și critica de întâmpinare” (p. 5), autorul o propune publicului cititor nu numai din dorința legitimă de a atrage atenția asupra unor contribuții substanțiale în cercetarea doctorală umanistă a ultimului deceniu și jumătate, ci mai ales pentru a-și aduce contribuția la reabilitarea instituției înseși a studiilor doctorale, într-un moment în care credibilitatea acesteia este pusă la îndoială în spațiul autohton. Activitatea îndelungată de evaluator îl îndreptățește pe autor să afirme, cu toată certitudinea, că „există școli doctorale de autentică elevație axiologică, după cum există și tineri cercetători pe măsura exigențelor acestora” (p. 5). Tezele acestor cercetători constituie obiectul de interes al cărții de față.

Cele trei domenii mari cărora le pot fi subsumate contribuțiile reunite în acest volum sunt, după cum autorul însuși precizează: *hermeneutica literară totalizantă, abordările transdisciplinare* (inițiate și promovate de academicianul Basarab Nicolescu) și *studiile de lingvistică și poetică de orientare integralistă*, toate reprezentând orientări metodologice aflate în avangarda cercetărilor actuale. Primul dintre aceste domenii și cel mai bogat reprezentat în volum este cel dedicat studiilor de literatură română din perspectivă hermeneutică. Tezele din această categorie sunt susținute, cele mai multe, la Universitatea din Iași, sub îndrumarea prof. dr. Lăcrămioara Petrescu, dar și la Timișoara, coordonate de prof. dr. Iosif Cheie-Pantea sau de prof. dr. Alexandru Ruja, la Cluj, de prof. dr. Mircea Muthu, și la Baia Mare, de prof. dr. Gheorghe Glodeanu. Din punct de vedere tematic